Sisäministeriö
Inrikesministeriet

21.3.2022

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 29/2022 vp

Sisäministeriön lausunto koskien hallituksen esitystä laeiksi huumausainelain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

1. Yleistä

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa huumausainelain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain 15 §:n muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 29/2022 vp).

Hallituksen esityksen keskeisin sisältö on tiivistettävissä seuraaviin asiakohtiin:

1. Huumaantumistarkoituksessa käytettävien dimetyylitryptamiinia (DMT) sisältävien kasvijauheiden, -rouheiden ja -valmisteiden määritteleminen huumausainelain mukaiseksi huumausaineeksi.
2. Huumausainelain mukaisen lupasääntelyn ja -menettelyn selkeyttäminen ja hallinnollisen taakan keventäminen.
3. Viranomaisten huumausainerikosten estämisen, paljastamisen ja selvittämisen mahdollisuuksien parantaminen.
4. Huumausainelain mukaisen muutoksenhakusääntelyn päivittäminen.
5. Henkilötietojen suojan parantaminen.

Hallituksen esitys kytkeytyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman strategiseen kokonaisuuteen 3.6 ”Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi”.

Sisäministeriö lausuu seuraavaa.

2. Alustavat näkökohdat

Tässä sisäministeriön lausunnossa keskitytään edellä mainittuihin asiakohtiin 1 (eräiden kasvijauheiden, -rouheiden ja -valmisteiden luokitteleminen huumausaineeksi) ja 3 (huumausainerikosten estäminen, paljastaminen ja selvittäminen). Muilla asiakohdilla ei arvioida olevan oleellista vaikutusta sisäministeriön hallinnonalan tehtäviin.

Lisäksi sisäministeriö on ottanut huomioon sisäministeriön antaman aikaisemman lausunnon[1] saman hallituksen esityksen luonnoksesta. Aikaisemmassa lausunnossaan sisäministeriö esitti eräitä huomioita muun muassa ensiavussa ja kriisinhallinnassa tarvittavista lääkevalmisteista sekä rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen liittyvistä luonnoksen perusteluista.

Sisäministeriö katsoo, että nyt käsiteltävässä lopullisessa hallituksen esityksessä on otettu riittäviltä osin huomioon sisäministeriön aikaisemmassa lausunnossaan esittämät huomiot.

3. Dimetyylitryptamiinia (DMT) sisältävien kasvijauheiden, -rouheiden ja -valmisteiden määritteleminen huumausaineeksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan huumauslain (373/2008) 3 §:n määritelmäsäännöstä muutettavaksi siten, että jatkossa *huumaantumistarkoituksessa käytettävät DMT:ää sisältävät kasvijauheet, -rouheet*

[1] Sisäministeriön lausunto VN/7340/2021/SM-14, 27.4.2021.

ja -valmisteet määriteltäisiin huumausaineeksi, jolloin ne tulisivat huumausainelain 7 §:n yleiskieltojen piiriin. DMT itsessään on jo nykyisellään luokiteltu kansainvälisesti huumausaineeksi. Ehdotusta perustellaan muun muassa DMT:n leviämisen ja päihdekäytön ehkäisemisellä ja siihen liittyen huumausaineista aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähentämisellä.

Sisäministeriö näkemyksen mukaan lakiehdotus on vakuuttavasti perusteltu. Lainmuutos edistäisi kansanterveyttä ja poistaisi nykyiseen sääntelyyn liittyvää sellaista epäloogisuutta ja oikeusepävarmuutta, mikä voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi poliisin rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen tai huumausainevalvontaan yleisemminkin.

Poliisi kohtaa hallituksen esityksessä tarkoitettua DMT:tä ja sitä sisältäviä kasvijauheita, -rouheita ja -valmisteita verrattain harvoin. Kyseessä ei ole yleinen päihde Suomessa. Sisäministeriö yhtyy Poliisihallituksen aikaisempaan lausuntoon[2], jonka mukaan lakiehdotuksella ei ole toteutuessaan ”mainittavia toiminnallisia, taloudellisia tai resurssivaikutuksia poliisihallintoon ja poliisitoimintaan”.

4. Viranomaisten huumausainerikosten estämisen, paljastamisen ja selvittämisen mahdollisuuksien parantaminen

Nykyinen huumausainelain 45 §:n mukaan Keskusrikospoliisin päällikkö tai Tullin rikostorjunnan päällikkö voi yksittäistapauksessa myöntää luvan (kirjallinen päätös) huumausaineen tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen huumausainerikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä suorittavalle viranomaiselle. Kyseessä on käytännössä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatehtäviä edesauttava poikkeussäännös, joka oikeuttaa poikkeamaan normaalista huumausaineiden lupamenettelystä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan huumausainelain 45 §:n poikkeusta laajennettavaksi siten, että säännöksen tarkoittama huumausaineiden tavanomaisesta lupamenettelystä poikkeava lupa voitaisiin jatkossa myöntää myös huumausaineen *valmistamiseksi* sekä eräiden kasvien ja sienien *viljelyyn* takavarikoiduista näytteistä.[3] Lupa voitaisiin myöntää vain Keskusrikospoliisin rikostekniselle laboratoriolle ja Tullilaboratoriolle silloin kuin se on välttämätöntä huumausainerikosten estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Valmistamiseen kuuluisi myös huumausaineen *puhdistaminen* (esimerkiksi uuttaminen) ja yhden *huumausaineen muuntaminen* toiseksi huumausaineeksi.

Lainmuutosta perustellaan muun muassa sillä, että se nopeuttaisi rikostutkintaa, koska viranomaisten väliset lupamenettelyt poistuisivat. Tämä taas parantaisi rikoksesta epäillyn ja vastaajan oikeusturvaa sekä selkeyttäisi kasvien ja sienien tunnistamiseen liittyviä toimintatapoja.[4]

Nykyisellään huumausaineiden valmistaminen (ml. puhdistaminen ja viljely) edellä kuvatussa rikostorjunnallisessa tarkoituksessa vaatii Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen (Fimea) luvan. Käytännössä lupa myönnettäneen aina, jos Keskusrikospoliisin rikostekninen laboratorio tai Tullilaboratorio hakee sitä lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi.

Sisäministeriö toteaa, että lakiehdotus on vakuuttavasti perusteltu ja tavoitteeltaan kannettava. Toteutuessaan lainmuutos sujuvoittaisi rikosprosessia ja poistaisi huumausaineiden rikostekniseen tutkimukseen liittyvää oikeusepävarmuutta ilman negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia.

[2] Poliisihallituksen lausunto POL-2021-28916, 3.5.2021.
[3] Käyttöalana on esimerkiksi takavarikoitujen psilosybe-sienien kasvatusalustojen tunnistaminen.
[4] Nykyisellään on tulkinnanvaraista, missä menee luvanvaraisen valmistamisen ja tavanomaisten laboratoriotutkimusten raja. Toisin sanoen huumausaineen analysoiminen voi vaatia sellaisten menetelmien käyttämistä, mikä saatettaisiin katsoa huumausainelain mukaiseksi luvanvaraiseksi valmistamiseksi.

Sisäministeriön suuntaa-antavan arvion mukaan hallituksen esityksessä tarkoitettuja huumausaineen valmistamistapauksia olisi Keskusrikospoliisin rikosteknisessä laboratoriossa ja Tullilaboratoriossa yhteensä korkeintaan ”joitain kymmeniä” vuodessa.

Tässäkin asiayhteydessä sisäministeriö viittaa Poliisihallituksen aikaisempaan lausuntoon[5] ja toteaa, ettei lakiehdotuksella ole toteutuessaan merkittäviä ”toiminnallisia, taloudellisia tai resurssivaikutuksia poliisihallintoon ja poliisitoimintaan” kokonaisuutena.

5. Sisäministeriön kanta

Edellä mainituilla perusteilla **sisäministeriö kannattaa hallituksen esitykseen (HE 29/2022 vp) sisältyviä lakiehdotuksia**.

Poliisiylitarkastaja Sami Nevalainen

Liitteet -

Jakelu Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Mikkonen
Valtiosihteeri Koskela
Erityisavustaja Kivinen
Erityisavustaja Sairanen
Erityisavustaja Vornanen
Kansliapäällikkö Pimiä
Erityisasiantuntija Lindstedt
Johdon sihteerit Söderman ja Landström
Osastopäällikkö Vuori
Poliisijohtaja Gerkman
Sisäministeriö SM_VP_Oikeusasiat
Sisäministeriö SM_VP_Poliisiosasto

[5] Poliisihallituksen lausunto POL-2021-28916, 3.5.2021.